

ข้อพิจารณาบางประการเกี่ยวกับเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

นอกเวลาราชการของข้าราชการพลเรือน

Several Considerations regarding the Freedom of a Civil Official to engage in an Occupation Outside Official working Hours

เกริกเกียรติ ทิพย์ชัย^{1*} ตรีเนตร สารพงษ์² กัญญ์กัญญา ใจการวงศ์สกุล³ วศิน สุวรรณรัตน์⁴
และกิตติศักดิ์ หนูชัยแก้ว⁵

Krirkkiat Thipchai^{1*}, Treeneat Sarapong², Kankanya Jaikarnwongsakul³,
Wasin Suwannarat⁴ and Kittisak Noochaikaew⁵

Received : August 20, 2023; Revised : September 6, 2023; Accepted : September 12, 2023

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของข้าราชการพลเรือนนอกเวลาราชการนั้นสามารถประกอบอาชีพในช่วงเวลาดังกล่าวได้หรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้โดยทั่วไปแล้วกำหนดเวลาประกอบอาชีพของข้าราชการพลเรือน คือ วันจันทร์ถึงวันศุกร์ ในเวลา 8.30 –

---

¹คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี; Faculty of Law, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.

²คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี; Faculty of Law, Ubon Ratchathani University, Thailand.

³คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา; Faculty of Law, University of Phayao, Thailand.

⁴คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; Faculty of Law, Prince of Songkhla University, Thailand.

⁵คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต; Faculty of Law, Pridi Banomyong, Dhurakij Pundit University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : tonkroekkiat@gmail.com

Citation : Thipchai, K., Sarapong, T., Jaikarnwongsakul, K., Suwannarat, W. and Noochaikaew, K. (2023). Several Considerations regarding the Freedom of a Civil Official to engage in an Occupation Outside Official working Hours. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(3) : 273-292;

12.00 น. และเวลา 13.00 – 16.30 น. และหยุดประกอบอาชีพในวันเสาร์และอาทิตย์ของทุกสัปดาห์ ดังนั้น เวลา 16.31 น. เป็นต้นไปของวันจันทร์ถึงวันศุกร์และวันเสาร์ – ถึงวันอาทิตย์จึงเป็นวันที่ข้าราชการพลเรือนไม่ต้องไปทำงานเพราะเป็นเวลานานอกราชการ หากพิจารณาตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 40 ได้บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ” ย่อมหมายความว่า นอกเวลาราชการย่อมเป็นเสรีภาพของข้าราชการพลเรือนในการที่จะประกอบอาชีพใด ๆ ก็ได้

เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วข้าราชการพลเรือนจะมีรายได้จากเงินเดือนเพียงอย่างเดียวมักจะไม่สามารถประกอบอาชีพอื่นนอกเวลาราชการแต่ยังมีการเข้าใจผิดว่าข้าราชการพลเรือนไม่สามารถประกอบอาชีพนอกเวลาราชการได้ บทความนี้จะ เป็นแนวทางให้กับข้าราชการพลเรือนในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจก่อนประกอบอาชีพนอกเวลาราชการ

จากการศึกษาพบว่า ข้าราชการพลเรือนสามารถประกอบอาชีพนอกเวลาราชการได้ทั้งในการประกอบอาชีพอิสระหรือเป็นการรับจ้าง ในกรณีที่เป็นการประกอบอาชีพอิสระนั้นจะต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

อย่างไรก็ตาม แม้ข้าราชการพลเรือนจะมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการได้ แต่ต้องพึงระวังความประพฤติของตนเองมิให้มีความประพฤติที่เป็นความผิดทางวินัย นอกเวลาราชการ เนื่องจากข้าราชการพลเรือนพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 82 (10) บัญญัติไว้ว่า “ข้าราชการพลเรือนต้องรักษาชื่อเสียงของตน และรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย” และมาตรา 85 (4) บัญญัติไว้ว่า “ข้าราชการพลเรือนกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง”

ส่วนในเวลาราชการ ข้าราชการพลเรือนต้องปฏิบัติงานเต็มเวลาราชการ หากเอาเวลาราชการไปทำอย่างอื่นที่ไม่ใช่งานในหน้าที่ก็อาจมีความผิดทางวินัย ตามมาตรา 82 (4) ฐานไม่อุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ

คำสำคัญ (Keywords) : เสรีภาพในการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการ, ข้าราชการพลเรือน, ความผิดทางวินัย

Citation : เกริกเกียรติ ทิพย์ชัย, ตรีเนตร สาระพงษ์, กันย์กัญญา ไจการวงศ์สกุล, วดีน สุวรรณรัตน์ และกิตติศักดิ์ หนูชัยแก้ว.

(2566). ข้อพิจารณาบางประการเกี่ยวกับเสรีภาพในการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการของข้าราชการพลเรือน.

วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. 7(3) : 273-292;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.61>

Abstract

The objective of this article is to study about the Outside official working hours an occupation of civil servants, whether or not how they usually can work during in that time. That is, Monday to Friday from 8:30 a.m. to 12:00 a.m. and from 1:00 p.m. to 4:30 p.m. and stop working on Saturdays and Sundays in every week. So, from 4:31 p.m. onwards from Monday to Friday and Saturday to Sunday. Then, the day that civil servants don't have to go to work because it is off the outside official working hours. In the event of considering the provisions in the Constitution of the Kingdom of Thailand, 2017, Section 40 has stated that “ A person shall enjoy the liberty to engage in an occupation” means that outside of office hours, it is the liberty of civil servants to engage in any occupation.

Because in general, civil servants will earn only salaries and will not engage in other occupations outside official working hours, but there is also a misconception that civil servants cannot pursue a career outside official working hours. This article will be a guideline for civil servants to consider in order to make decisions before pursuing a career outside official service hours.

The study found that Civil servants can work part-time, either as a self-employed person or as a hired worker. In the case of self-employed that which must not be a managing director. or manager or holding any other positions with similar work characteristics in the partnership or company

However, Civil Servants have the freedom to engage in occupations outside official service hours. but must be careful of their own behavior, so that there is no conduct that is the outside office hours. In addition of Civil Service Act, B.E.2551 (2008) is acts that “Section 82. A civil servant must act in accordance with following directives: (10) to preserve one's reputation and to preserve the dignity of one's

Citation : Thipchai, K., Sarapong, T., Jaikarnwongsakul, K., Suwannarat, W. and Noochaikaew, K. (2023). Several

Considerations regarding the Freedom of a Civil Official to engage in an Occupation Outside Official working Hours. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(3) : 273-292;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.61>

official position from any discredit; and Section 85 (4) is acting that Civil Servants are committing an act which is attributable as a gross misconduct;”

During office hours, Civil servants must work full-time in government service. If spending the official time doing something other than jobs, that is may be subject to a disciplinary offense under section 82 (4) to devote one’s time to the government service, and not leave or neglect official duties.

Keywords : Freedom to engage the Outside official working hours, Civil Servants, Break the Discipline

บทนำ (Introduction)

ระบบราชการของไทยในอดีตสังคมมีลักษณะเป็นครอบครัวเล็ก ๆ แต่ต่อมาได้ขยายเป็นครอบครัวใหญ่ขึ้นโดยอาศัยระบบเครือญาติและความเชื่อเพื่อการรวมตัวกันของครอบครัวต่าง ๆ การรวมตัวกันเป็นชุมชนหรือหมู่บ้านนั้นทำให้ประชาชนมีความร่วมมือในการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ ในการเพาะปลูก ระบบชลประทานเพื่อการเกษตรและมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมระหว่างกัน แต่เนื่องจากประมุขแห่งรัฐไม่สามารถดูแลรัฐที่มีขนาดใหญ่ได้ทั่วถึง ระบบราชการจึงเกิดขึ้นมาเพื่อให้ข้าราชการพลเรือนช่วยบริหารจัดการในสังคม เพื่อให้สังคมดำเนินไปอย่างมีระเบียบ (ปานทิพย์, 2560 : 49)

ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ได้มีการปรับปรุงการบริหารราชการแผ่นดินโดยได้มีการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476” ต่อมาได้มีการตรา “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2495” ขึ้นมาบังคับใช้แทนโดยได้จัดระเบียบบริหารราชการออกเป็น 3 ส่วน คือ ราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และในปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติมบังคับใช้ (ปานทิพย์, 2560 : 57)

ในปัจจุบัน ข้าราชการในประเทศไทยมีหลายประเภท ซึ่งแต่ละประเภทล้วนมีกฎหมายกำหนดระเบียบของข้าราชการประเภทนั้น ๆ อยู่ เช่น ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้าราชการทหาร ข้าราชการตำรวจ เป็นต้น

Citation : เกริกเกียรติ ทิพย์ชัย, ตรีเนตร สารพงษ์, กันย์กัญญา ไฉการวงศ์สกุล, วศิน สุวรรณรัตน์ และกิตติศักดิ์ หนูชัยแก้ว.

(2566). ข้อพิจารณาบางประการเกี่ยวกับเสรีภาพในการประกอบอาชีพนอกเวลาของข้าราชการพลเรือน.

วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. 7(3) : 273-292;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.61>

ในบทความนี้มุ่งศึกษาการประกอบอาชีพของข้าราชการประเภทข้าราชการพลเรือนเท่านั้น ข้าราชการพลเรือนจะต้องประกอบอาชีพตามเวลาราชการ คือ วันจันทร์ถึงวันศุกร์ ในเวลา 8.30 – 12.00 น. และเวลา 13.00 – 16.30 น. และหยุดประกอบอาชีพในวันเสาร์และอาทิตย์ของทุกสัปดาห์ (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องกำหนดเวลาและวันหยุดราชการ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2502) ดังนั้น เวลา 16.31 น. เป็นต้นไปของวันจันทร์ถึงวันศุกร์และวันเสาร์ – ถึงวันอาทิตย์ จึงเป็นวันที่ ข้าราชการพลเรือนไม่ต้องไปทำงานเพราะเป็นเวลานอกราชการ ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้ศึกษาบทบัญญัติ ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 40 และ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ว่าข้าราชการพลเรือนสามารถประกอบ อาชีพนอกเวลาราชการได้หรือไม่ เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วข้าราชการพลเรือนจะมีรายได้จาก เงินเดือนเพียงอย่างเดียวจะไม่ประกอบอาชีพอื่นนอกเวลาราชการแต่ยังมีการเข้าใจผิดว่าข้าราชการ พลเรือนไม่สามารถประกอบอาชีพนอกเวลาราชการได้ บทความนี้จะ เป็นแนวทางให้กับข้าราชการ พลเรือนในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจก่อนประกอบอาชีพนอกเวลาราชการ

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการของข้าราชการพลเรือน

เสรีภาพในการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการของข้าราชการพลเรือนเกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพและเสรีภาพในการประกอบอาชีพและแนวคิดเกี่ยวกับระบบราชการ มีรายละเอียดดังนี้

1) ข้อความคิดว่าด้วยเสรีภาพและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

(1) แนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพ

สิทธิและเสรีภาพเกิดจากชนชั้นกลางในยุโรปได้บังคับให้พวกขุนนางและ กษัตริย์ให้หลักประกันในสิทธิและเสรีภาพบางประการแก่พวกตน เช่น ในปี ค.ศ. 1689 พระเจ้าวิลเลียม และพระนางแมรีได้ให้ความเห็นชอบร่างเอกสารฉบับหนึ่งชื่อว่า Bill of Right ทำให้พระมหากษัตริย์จะ ใช้บังคับแห่งกฎหมายโดยปราศจากความยินยอมของรัฐสภาอย่างอมไม่ชอบด้วยกฎหมาย และไม่มี อำนาจที่จะเรียกเก็บเงินโดยรัฐสภาไม่อนุมัติในเวลาบ้านเมืองสงบเรียบร้อย (บรรเจิด, 2562 : 35 - 37)

คำว่าเสรีภาพ ในทางภาษาศาสตร์หมายถึง เงื่อนไขของบุคคลที่ไม่ขึ้นต่อ ผู้หนึ่งผู้ใด โดยเป็นอำนาจที่จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใดก็ได้ ซึ่งบุคคลหนึ่งบุคคลใดย่อมมี

Citation : Thipchai, K., Sarapong, T., Jaikarnwongsakul, K., Suwannarat, W. and Noochaikaew, K. (2023). Several

Considerations regarding the Freedom of a Civil Official to engage in an Occupation Outside Official working Hours. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(3) : 273-292;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisru.2023.61>

เสรีภาพที่ตนเองจะไม่ถูกบังคับให้ต้องทำในสิ่งที่ไม่อยากทำหรือไม่ถูกขัดขวางไม่ให้กระทำในสิ่งที่ประสงค์จะทำ (มนต์ผกา, 2561 : 20)

เสรีภาพจึงอำนาจของบุคคลที่มีอยู่เหนือตนในการที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยอำเภอใจตน บุคคลอื่นจึงไม่สามารถมีอำนาจบังคับให้กระทำการใด ๆ ได้ (วารุณี, 2551 : 8) และเป็นหลักการที่สำคัญและบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

(2) แนวคิดเกี่ยวกับอาชีพและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

ในการประกอบอาชีพของข้าราชการพลเรือนนั้นทั้งในเวลาราชการหรือนอกเวลาราชการ มีแนวคิดเกี่ยวกับอาชีพและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ดังนี้

1. ข้อความคิดทั่วไปว่าด้วยอาชีพ

การมีอาชีพจึงเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตของเราเพราะอาชีพสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว ส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ (อาชีพสามารถแบ่งกลุ่มตามลักษณะการประกอบอาชีพได้ 2 ลักษณะ ดังนี้ (ปรางชมพู, 2559 : 28)

1) อาชีพอิสระ หมายถึงอาชีพทุกประเภทที่ผู้ประกอบกรดำเนินการด้วยตนเองแต่เพียงผู้เดียวหรือเป็นกลุ่มอาชีพอิสระไม่ต้องใช้คนจำนวนมากแต่หากมีความจำเป็นอาจมีการจ้างคนอื่นมาช่วยงานได้ เช่น ขายอาหาร ขายของชำ ซ่อมรถจักรยานยนต์ ฯลฯ

2) อาชีพรับจ้าง หมายถึง อาชีพที่มีผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการประกอบด้วยบุคคล 2 ฝ่าย ซึ่งได้ตกลงว่าจ้างกัน บุคคลฝ่ายแรกเรียกว่า "นายจ้าง"หรือผู้ว่าจ้าง บุคคลฝ่ายหลังเรียกว่า "ลูกจ้าง" หรือผู้รับจ้างมีค่าตอบแทนที่ผู้ว่าจ้างจะต้องจ่ายให้แก่ผู้รับจ้างเรียกว่า "ค่าจ้าง"การประกอบ อาชีพรับจ้างโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นการรับจ้างประกอบอาชีพในสถานประกอบการหรือโรงงานเป็นการรับจ้างในลักษณะการขายแรงงาน

2. แนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

เสรีภาพในการประกอบอาชีพเกิดขึ้นจากพัฒนาการของสิทธิเสรีภาพในทางเศรษฐกิจ หลักกรรมสิทธิ์ เสรีภาพในการทำสัญญา ซึ่งเสรีภาพในทางเศรษฐกิจนี้ทำหน้าที่เป็นเงื่อนไขของการกำหนดเจตจำนงตนเองในระบบทุนนิยม เช่น การแก้ปัญหาการถือครองที่ดิน การยกเลิกชีวิตแบบชาวไพร่ที่ขึ้นกับผู้ครองที่ดินเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามแบบทุนนิยม เป็นต้น เสรีภาพในการประกอบอาชีพยังหมายถึง การประกอบอาชีพ

Citation : เกริกเกียรติ ทิพย์ชัย, ตรีนตร สาระพงษ์, กันย์กัญญา ไจการวงศ์สกุล, วดิน สุวรรณรัตน์ และกิตติศักดิ์ หนูชัยแก้ว.

(2566). ข้อพิจารณาบางประการเกี่ยวกับเสรีภาพในการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการของข้าราชการพลเรือน.

วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. 7(3) : 273-292;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.61>

ด้วยกำลังกายหรือสติปัญญาของคนทั่วไปซึ่งต่างกับเสรีภาพในการประกอบกิจการตรงที่เสรีภาพในการประกอบกิจการจะเป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพในอุตสาหกรรมและการค้า โดยมีการลงทุนเป็นปัจจัยสำคัญและอาจหมายถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการเลือกและประกอบอาชีพไม่ว่าจะเป็นกิจการของตนเองหรือเป็นผู้รับจ้าง (กิตติชัย, 2562 : 19 - 22)

2) แนวคิดเกี่ยวกับระบบราชการ

จากที่ได้กล่าวในบทนำแล้วว่า ระบบราชการของไทยในปัจจุบันได้มีการปรับปรุ่การบริหารราชการแผ่นดินและจัดระเบียบบริหารราชการออกเป็น 3 ส่วน คือ ราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการของข้าราชการพลเรือนในประเทศไทย

ในการจัดทำบริการสาธารณะนั้น รัฐต้องอาศัยเครื่องมือกลไกหลายประการ หนึ่งในนั้นคือบุคลากรของรัฐ ได้แก่ข้าราชการ เช่น ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้าราชการทหาร ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการรัฐสภา เป็นต้น (พัฒน์พงศ์, 2559 : 17 - 18)

การเป็นข้าราชการพลเรือนนั้นก่อให้เกิดสิทธิประโยชน์หลายประการ เช่น เงินเดือน สิทธิในการเบิกค่ารักษาพยาบาลหรือค่าที่อยู่อาศัย เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันข้าราชการจะต้องเคารพต่อตำแหน่งหน้าที่รวมถึงผู้บังคับบัญชาด้วย การกระทำความผิดใดที่เป็นการอันต้องห้ามทางวิชาชีพ จะก่อให้เกิดความผิดวินัยอันเป็นเหตุให้ถูกดำเนินการทางวินัยได้ (พัฒน์พงศ์, 2559 : 18 - 19)

ดังนั้น การประกอบอาชีพใดของข้าราชการพลเรือนนอกเวลาราชการจะสามารถทำได้หรือไม่จะต้องพิจารณาตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการของข้าราชการพลเรือน ดังนี้

1) ข้าราชการพลเรือนต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้

คำว่า “ต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ” หมายถึง ต้องอุทิศหรือสละเวลาทั้งหมดเพื่อปฏิบัติราชการตามที่ราชการต้องการ รวมทั้งเวลานอกเหนือจากเวลาปฏิบัติราชการตามปกติในกรณีทางราชการมีงานเร่งด่วนที่จำเป็นจะต้องให้ราชการปฏิบัติงานนอกเวลา

คำว่า “ละทิ้งหน้าที่ราชการ” หมายถึง ไม่อยู่ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ซึ่งได้แก่การไม่มายัง สถานที่ราชการเพื่อปฏิบัติตามหน้าที่หรือเพื่อให้ผู้บังคับบัญชามอบหมายงานให้ปฏิบัติ รวมทั้งการม้าย สถานที่ราชการแล้วไม่อยู่ปฏิบัติงาน ละทิ้งไปไม่อยู่ในสถานที่ที่ควรอยู่

คำว่า “ทอดทิ้งหน้าที่ราชการ” หมายถึง มาอยู่ในสถานที่ราชการแต่ไม่สนใจไปธุระ ไม่ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ปล่อยให้งานค้างค้ำ (เสมอ, 2564 : 18)

2) ข้าราชการพลเรือนต้องรักษาชื่อเสียงของตน และรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย

คำว่า “เกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ” หมายถึง ฐานะที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญตามตำแหน่งหน้าที่ราชการ (สำนักงานมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., 2559 : 77) ซึ่งแต่ละตำแหน่งหน้าที่อาจอยู่ในฐานะที่จะต้องรักษา เกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกันได้ เช่น เช่น ครู อาจารย์ ซึ่งถือเป็นปูชนียบุคคลเป็นพ่อพิมพ์แม่พิมพ์ของชาติ เป็นต้น การที่จะพิจารณาว่าการหาผลประโยชน์ใดอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนหรือไม่ จึงต้องพิจารณาเป็นราย ๆ ไป (เสมอ, 2564 : 24 - 25)

3) ข้าราชการพลเรือนต้องไม่เป็นการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

ข้าราชการพลเรือนจะต้องตั้งหน้าปฏิบัติราชการโดยไม่มีวักงวลถึงการประกอบอาชีพอื่นจนเสียราชการ การเป็นผู้จัดการห้างหุ้นส่วนบริษัทจะมีภาระต้องจัดการจนไม่เป็นอันจะตั้งหน้าปฏิบัติราชการจึงต้องห้ามไว้ก่อน การดำรงตำแหน่งในบริษัทห้างร้านเอกชนที่ทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจว่ายอมให้บริษัทห้างร้านอาศัยชื่อหาประโยชน์เป็นการกระทำที่อาจเสียความเที่ยงธรรมและเกียรติศักดิ์ในตำแหน่งหน้าที่ราชการจึงไม่ควรกระทำ (สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., 2559 : 122)

Citation : เกริกเกียรติ ทิพย์ชัย, ตรีนตร สาระพงษ์, กันย์กัญญา ไฉการวงศ์สกุล, วดิน สุวรรณรัตน์ และกิตติศักดิ์ หนูชัยแก้ว.

(2566). ข้อพิจารณาบางประการเกี่ยวกับเสรีภาพในการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการของข้าราชการพลเรือน.

วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. 7(3) : 273-292;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.61>

4) ข้าราชการพลเรือนละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

คำว่า “ละทิ้งหน้าที่ราชการ” และคำว่า “ทอดทิ้งหน้าที่ราชการ” ความหมายเดียวกันกับที่กล่าวไว้ในกรณีที่ข้าราชการพลเรือนต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้

5) ข้าราชการพลเรือนกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

คำว่า “ประพฤติชั่วคือ” หมายความว่า “ทำไม่ดีทำให้เสียชื่อเสียง เป็นการกระทำที่มีลักษณะหรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์ต่าง ๆ ร้ายแรงหรืออาจทำให้เสื่อมเสีย โดยพิจารณาจากพฤติกรรมและความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อหน่วยงาน” (ตรีเนตร สาระพงษ์ อรรถพงษ์ กาวาฬ และชรรค์เพชร ชายทวีป, 2565 : 215)

3. กรณีการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการของข้าราชการพลเรือน

ผู้เขียนขอยกกรณีข้าราชการพลเรือนและข้าราชการประเภทอื่น ๆ ที่ประกอบอาชีพนอกเวลาราชการมาเทียบเคียงกับข้าราชการพลเรือน ดังนี้

1) กรณีข้าราชการพลเรือน

(1) อุดมพร คชหิรัญ เป็นข้าราชการพลเรือน ดำรงตำแหน่งปลัดอำเภอในระหว่างที่รับราชการนั้น นายอุดมพร คชหิรัญ ได้รับงานแสดงโดยมีผลงานภาพยนตร์ เช่น แม่ศรีไพร และคู่กรรม เป็นต้น (หอภาพยนตร์. เข้าถึงได้จาก <https://www.fapot.or.th/main/information/star/view/45> เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2566)

(2) แพทย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เช่น โรงพยาบาลราชวิถี โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ เป็นต้น ล้วนเป็นข้าราชการพลเรือน ดังนั้น แพทย์บางคนอาจใช้เวลานอกราชการในการประกอบอาชีพโดยการเปิดคลินิกรักษาโรค

2) กรณีข้าราชการตำรวจ

ดาบตำรวจ จิรภัทร นาวาทอง ผบ.หมู่งานป้องกันและปราบปรามตำรวจท่องเที่ยวภูเก็ต เป็นข้าราชการตำรวจประกอบอาชีพเป็นไรเดอร์แกร็บฟู้ด ส่งอาหารให้ลูกค้าในจังหวัดภูเก็ต

Citation : Thipchai, K., Sarapong, T., Jaikarnwongsakul, K., Suwannarat, W. and Noochaikaew, K. (2023). Several

Considerations regarding the Freedom of a Civil Official to engage in an Occupation Outside Official working Hours. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(3) : 273-292;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.61>

ในช่วงนอกเวลาราชการ (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. เข้าถึงได้จาก https://www.thairath.co.th/news/crime/1714051#google_vignette เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2566)

3) กรณีข้าราชการครู

นายอภิวัฒน์ บุญอเนก ข้าราชการครูสังกัดโรงเรียนบ้านกุดธาตุ ประกอบอาชีพรับจ้างเล่นดนตรีและร้องเพลงในช่วงนอกเวลาราชการ (รายการพาดหัวข่าว ช่องอมรินทร์ทีวี (21 มิถุนายน 2566). เข้าถึงได้จาก https://www.youtube.com/watch?v=_b2_0g6hyO0 เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2566)

4. กรณีการลงโทษทางวินัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการของข้าราชการพลเรือนในประเทศไทย

1) กรณีการกระทำผิดวินัยตามมาตรา 82 (5) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

นางกำไร ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพชำนาญการโรงพยาบาลชุมชน หลังจากเลิกงานแล้ว ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่รักษาผู้ป่วยต่อ เนื่องจากมีผู้ป่วยอุบัติเหตุจำนวนมากมาโรงพยาบาลเพื่อรักษาตัว นางกำไรไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา เป็นความผิดวินัยฐาน ไม่อุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ และไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาตามมาตรา 82(4) และ(5) ประกอบมาตรา 84 ลงโทษตัดเงินเดือน 5% เป็นเวลา 2 เดือน (เสมอ, 2564 : 18)

2) กรณีการกระทำผิดวินัยตามมาตรา 82 (10) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

นางปนัดดา ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพชำนาญการได้กู้ยืมเงินจากบุคคลภายนอกเป็นจำนวนมาก แล้วไม่สามารถชำระหนี้ได้ ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีหนี้สินรุงรัง แม้จะเป็นเรื่องความประพฤติส่วนตัว แต่การที่นางปนัดดาเป็นถึงหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลยอมเป็นผู้ที่มีเกียรติและอยู่ในฐานะได้รับการยอมรับของสังคมแต่กลับมีความประพฤติดังกล่าว พฤติการณ์เป็นการประพฤติเสื่อมเสียลงโทษลดเงินเดือน (เสมอ, 2564 : 27)

3) กรณีการกระทำผิดวินัยตามมาตรา 83 (6) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

Citation : เกริกเกียรติ ทิพย์ชัย, ตรีนตร สาระพงษ์, กันย์กัญญา ไฉกรวงศ์สกุล, วดิน สุวรรณรัตน์ และกิตติศักดิ์ หนูชัยแก้ว.

(2566). ข้อพิจารณาบางประการเกี่ยวกับเสรีภาพในการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการของข้าราชการพลเรือน.

วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. 7(3) : 273-292;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.61>

กรรมการบริหารและประธานกรรมการของบริษัท ไม่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกับ กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้จัดการ จึงไม่ต้องห้ามเว้นแต่จะปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้นั้นได้เข้าไปจัดการ หรือเป็นตัวกระทำการโดยตรงหรือใช้เวลาราชการไปทำหรือการดำรงตำแหน่งนั้นทำให้บุคคลทั่วไป เข้าใจว่าเป็นการยอมให้บริษัทห้างร้านอาศัยชื่อของตนหาประโยชน์จึงจะผิดวินัย

กรรมการอำนวยการและผู้อำนวยการ เป็นตำแหน่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับ กรรมการผู้จัดการหรือผู้จัดการจึงต้องห้ามและเป็นความผิดวินัย(สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., 2559 : 123 - 124)

ตัวแทนบริษัทประกันชีวิต ไม่มีความผูกพันกับบริษัทในฐานะนายจ้างกับลูกจ้าง ไม่มีเงินเดือนประจำได้รับเพียงค่าบำเหน็จคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ในการหาประกันชีวิตทำหน้าที่ชักชวน แนะนำให้คนทำประกันชีวิตกับบริษัทไม่เข้าลักษณะคล้ายคลึงกับผู้จัดการห้างซึ่งจะทำเวลาใดก็ได้ ไม่ทำก็ได้ หุ่นส่วนบริษัทจึงไม่ต้องห้ามทำได้โดยไม่ผิดวินัย เว้นแต่จะใช้เวลาราชการไปหาประกัน ชีวิตจึงจะผิดวินัย (สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ., 2559 : 125)

ตารางที่ 1 สรุปการกระทำผิดวินัยที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการ ของข้าราชการพลเรือนตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

ลำดับที่	พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551	ผลจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย
1	ข้าราชการพลเรือนต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะ ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้ (มาตรา 82 (5))	เป็นได้ทั้งความผิดวินัยร้ายแรงและไม่ร้ายแรงต้อง พิจารณาเป็นกรณีๆ
2	ข้าราชการพลเรือนต้องรักษาชื่อเสียงของตน และรักษา เกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย (มาตรา 82(10))	เป็นได้ทั้งความผิดวินัยร้ายแรงและไม่ร้ายแรงต้อง พิจารณาเป็นกรณีๆ
3	ข้าราชการพลเรือนต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือ ผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึง กันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท (มาตรา 83 (6))	เป็นความผิดทางวินัย
4	ข้าราชการพลเรือนละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มี เหตุผล อันสมควรเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็น ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (มาตรา 85 (2))	เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง
5	ข้าราชการพลเรือนกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว อย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (มาตรา 85 (4))	เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

Citation : Thipchai, K., Sarapong, T., Jaikarnwongsakul, K., Suwannarat, W. and Noochaikaw, K. (2023). Several

Considerations regarding the Freedom of a Civil Official to engage in an Occupation Outside Official working Hours. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(3) : 273-292;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisru.2023.61>

5. แนวคำวินิจฉัยของศาลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการของข้าราชการพลเรือนในประเทศไทย

การนำคำวินิจฉัยของศาลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการของข้าราชการพลเรือนในประเทศไทยมาศึกษานั้นเป็นสิ่งสำคัญเพราะคำวินิจฉัยของศาลเกิดจากข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจริงกับการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการ มีกรณีขึ้นศาลยุติธรรมและศาลปกครอง ดังนี้

1) คำวินิจฉัยจากศาลยุติธรรม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 875/2548

ศาลฎีกาแผนกคดีแรงงานวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า โจทก์ทั้งสองเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด ประกอบกิจการโรงพยาบาลเอกชน ให้บริการทางการแพทย์แก่ประชาชนในนามของโรงพยาบาลเพชรรัชต์ โดยว่าจ้างบุคคลภายนอกเข้าประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างหลายฝ่าย เฉพาะฝ่ายการพยาบาลมีลูกจ้างอยู่ 2 ประเภท คือ พยาบาลเต็มเวลา (FULL TIME) ปฏิบัติงานในช่วงเวลาปกติระหว่างเวลา 08.00-17.00 น. กับพยาบาลนอกเวลา (PART TIME) ปฏิบัติงานในช่วงเวลาเย็นและกลางคืน พยาบาลนอกเวลาที่โจทก์ทั้งสองจ้างประกอบอาชีพนั้นเป็นข้าราชการพลเรือนประจำ มาประกอบอาชีพให้โจทก์ทั้งสองนอกเวลาราชการ มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามอุทธรณ์ของโจทก์ทั้งสองว่า พยาบาลนอกเวลาดังกล่าว เป็นข้าราชการพลเรือนตามความในมาตรา 4 (1) แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 หรือไม่ เห็นว่า พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 4 (1) บัญญัติว่า พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่ข้าราชการพลเรือน ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราวรายวัน และลูกจ้างชั่วคราวรายชั่วโมงของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น ยกเว้นลูกจ้างชั่วคราวรายเดือน โดยมีได้ให้ความหมายคำว่า "ข้าราชการพลเรือน" ไว้โดยเฉพาะ จึงต้องใช้ความหมายคำว่า "ข้าราชการพลเรือน" ตามพจนานุกรมคือ คนที่ประกอบอาชีพราชการตามทำเนียบ ผู้ปฏิบัติราชการในส่วนราชการ ซึ่งหมายถึงผู้ที่ปฏิบัติราชการหรือประกอบอาชีพในหน้าที่ราชการ สำหรับกรณีนี้พยาบาลนอกเวลาเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพให้แก่โจทก์ทั้งสองซึ่งเป็นเอกชนนอกเวลาราชการในฐานะลูกจ้างของโจทก์ทั้งสอง จึงไม่ใช่ข้าราชการพลเรือนตามความในมาตรา 4 (1) แห่ง พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 พยาบาลนอกเวลาจึงเป็นลูกจ้างที่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ไม่ได้รับการยกเว้น โจทก์ทั้ง

Citation : เกริกเกียรติ ทิพย์ชัย, ตรีเนตร สารพงษ์, กันย์กัญญา ไฉการวงศ์สกุล, วศิน สุวรรณรัตน์ และกิตติศักดิ์ หนูชัยแก้ว.

(2566). ข้อพิพาทบางประการเกี่ยวกับเสรีภาพในการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการของข้าราชการพลเรือน.

วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. 7(3) : 273-292;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.61>

สองจึงเป็นนายจ้างที่ต้องนำส่งเงินสมทบกองทุนประกันสังคมและเงินทดแทน ศาลแรงงานกลางพิพากษาชอบแล้ว พิพากษายืน (เว็บไซต์ <https://deka.in.th/> (19 กุมภาพันธ์ 2557) เข้าถึงได้จาก <https://deka.in.th/view-113187.html> เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2566)

2) คำวินิจฉัยจากศาลปกครอง

(1) คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.2003/2559

กรณีที่พนักงานครูเทศบาลลงชื่อเวลาการปฏิบัติราชการตามปกติทั้งที่ตามข้อเท็จจริงได้มาปฏิบัติงานในช่วงเช้า แต่ในช่วงระหว่างเวลา 14.00 น.-16.30 ของวันทำการได้ไปตรวจรักษาโรคที่โรงพยาบาลโดยไม่กลับเข้ามาประกอบอาชีพอีก รวมทั้งสิ้น 25 ครั้ง โดยไม่ยื่นใบลาเสนอต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ย่อมถือเป็นการทอดทิ้งหน้าที่ราชการซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบและแบบแผนของทางราชการเกี่ยวกับการลา อีกทั้งการลงเวลากลับอันเป็นเท็จย่อมเป็นการไม่รักษาวินัยและเป็นแบบอย่างที่ไม่พึงปฏิบัติในฐานะครูผู้สั่งสอนศิษย์อันเป็นการผิดจรรยาบรรณวิชาชีพครู ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่รักษาชื่อเสียงและรักษา เกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการตามข้อ 13 วรรคหนึ่ง และข้อ 19 วรรคหนึ่ง ของประกาศคณะกรรมการพนักงานเทศบาลจังหวัดพัทลุง เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไข ในการสอบสวน การลงโทษทางวินัย การให้ออกจากราชการ การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ ลงวันที่ 7 ธันวาคม 2544 อันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่เมื่อเหตุที่พนักงาน ครูเทศบาลดังกล่าวต้องออกจากโรงเรียนก่อนเวลานั้นก็เนื่องจากต้องเดินทางไปรับการรักษาโรคมะเร็งที่โรงพยาบาลอย่างต่อเนื่อง โดยในการเดินทางแต่ละครั้งต้องใช้เวลาพอสมควร กรณีจึงถือได้ว่ามีเหตุจำเป็น อีกทั้งไม่ปรากฏว่าการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการมากนัก ประกอบกับต่อมา ก.ท.จ. พัทลุง ได้พิจารณาอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีแล้วเห็นควรลงโทษภาคทัณฑ์

ดังนั้น การที่นายกเทศมนตรีมีคำสั่งให้ลดเงินเดือนผู้ฟ้องคดีครั้งขึ้นอันเป็นโทษที่หนักที่สุด ในกรณีการทำความผิดนี้ แม้จะอยู่ในกรอบอำนาจที่มีกฎหมายรับรองให้กระทำได้ แต่ก็เป็นอัตราโทษที่หนักเกินกว่ากรณี จึงไม่เหมาะสม กรณีสมควรลงโทษเพียงภาคทัณฑ์ (แนวคำวินิจฉัยศาลปกครองเล่มที่ 7 : 1013 – 1017)

(2) คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.465/2558

Citation : Thipchai, K., Sarapong, T., Jaikarnwongsakul, K., Suwannarat, W. and Noochaikaew, K. (2023). Several

Considerations regarding the Freedom of a Civil Official to engage in an Occupation Outside Official working Hours. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(3) : 273-292;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisru.2023.61>

กรณีที่ข้าราชการครุมีพฤติกรรมให้นักศึกษาจำหน่ายบัตรชมภาพยนตร์เพื่อแลกกับคะแนน แล้วนำรายได้มาเป็นของตนเอง เป็นการอาศัยอำนาจหน้าที่ราชการเพื่อหาประโยชน์ส่วนตน อันทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการประพฤตชั่วตามมาตรา 98 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 การที่ผู้บังคับบัญชามีคำสั่งลงโทษลดขั้นเงินเดือนข้าราชการครุคนดังกล่าวโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 100 ประกอบกับมาตรา 134 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 จึงเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย (แนวคำวินิจฉัยศาลปกครองเล่มที่ 6 : 1592)

(3) คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.628/2558

ผู้ฟ้องคดี (สิบตำรวจโทนิกร เตชะสีบ) เป็นข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรตำบลแม่ปิง ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรอำเภอฮอดจับกุม เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2548 เวลาประมาณ 6.45 น. พร้อมด้วยนายสุวรรณ เมืองมาหล้า ผู้ขับขีรถยนต์โดยมีผู้ฟ้องคตินั่งอยู่ด้วย ถูกพนักงานสอบสวนดำเนินคดีโดยกล่าวหาว่าร่วมกันมีไม้สักแปรรูปไว้โดยไม่ได้รับอนุญาตและนำส่งอัยการฟ้องต่อศาลจังหวัดเชียงใหม่

ศาลจังหวัดเชียงใหม่พิพากษาจำคุกผู้ฟ้องคดี 2 ปี ปรับ 30,000 บาท แต่มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษกึ่งหนึ่ง เป็นจำคุก 1 ปี ปรับ 15,000 บาท เพื่อให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด 2 ปี ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 (ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่) จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนผู้ฟ้องคดี โดยกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง คณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าเป็นการกระทำอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤตชั่วอย่างร้ายแรง อันเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ลงโทษปลดออกจากราชการ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 จึงลงโทษผู้ฟ้องคดีปลดออกจากราชการ

ผู้ฟ้องคดีได้อุทธรณ์คำสั่งต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 (คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ) ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 พิจารณาแล้วมีมติยกอุทธรณ์ ผู้ฟ้องคดีจึงฟ้องเป็นคดีต่อศาลปกครองชั้นต้น ศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำของผู้ฟ้องคดีก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของตนและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ในฐานะเจ้าหน้าที่ตำรวจ และก่อให้เกิดความเสียหายต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติอย่างร้ายแรง จากการศึกษาที่ต้องเสื่อมเสียชื่อเสียง การถูกตำหนิจากสังคม

Citation : เกริกเกียรติ ทิพย์ชัย, ตรีเนตร สารพงษ์, กันย์กัญญา ไจการวงศ์สกุล, วดิน สุวรรณรัตน์ และกิตติศักดิ์ หนูชัยแก้ว.

(2566). ข้อพิพาทบางประการเกี่ยวกับเสรีภาพในการประกอบอาชีพนอกเวลาของข้าราชการพลเรือน.

วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. 7(3) : 273-292;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.61>

รวมทั้งการขาดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้รักษากฎหมายจากประชาชนทั่วไป การกระทำดังกล่าวของผู้ถูกฟ้องคดีจึงเป็นการกระทำอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงตามมาตรา 79 (5) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ย่อมถือเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา 79 (4) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยไม่ต้องพิจารณาว่าผู้ฟ้องคดีได้รับโทษจำคุกจริง ๆ หรือไม่

สำหรับกรณีที่ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ว่า คำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นการใช้ดุลพินิจที่ไม่สมเหตุสมผลเห็นว่าเป็นอำนาจดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาในการดำเนินการทางวินัยภายใต้กรอบของกฎหมาย ที่ศาลปกครองชั้นต้นยกฟ้อง ศาลปกครองสูงสุดเห็นด้วย พิพากษายืน (เว็บไซต์ศาลปกครอง. สืบค้นคำพิพากษา/คำสั่ง/คำแถลงการณ์ศาลปกครองสูงสุด และศาลปกครองชั้นต้น เข้าถึงได้จาก <https://admincourt.go.th/admincourt/site/05SearchSuit.html> เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2566)

6. ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า ข้าราชการพลเรือนสามารถประกอบอาชีพนอกเวลาราชการได้ตามมาตรา 40 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 แต่การประกอบอาชีพนอกเวลาราชการดังกล่าวนั้นมีข้อควรระวังที่จะต้องพิจารณาประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ว่าเป็นความผิดทางวินัยหรือไม่ ผู้เขียนสามารถแยกพิจารณาออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1) ข้าราชการพลเรือนสามารถประกอบอาชีพนอกเวลาราชการได้หรือไม่

จากการศึกษาพบว่า ข้าราชการพลเรือนมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการตามมาตรา 40 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และเมื่อพิจารณาตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 แล้วพบว่า ไม่มีกฎหมายฉบับใดที่กำหนดไว้ว่าห้ามข้าราชการพลเรือนประกอบอาชีพดังกล่าวนอกราชการ ทั้งอาชีพอิสระ คือ การเป็นเจ้าของกิจการต่าง ๆ เช่น ร้านอาหาร เปิดคลินิกรักษาโรค ขายของออนไลน์ เป็นต้น แต่การเป็นเจ้าของกิจการนั้นจะต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท (มาตรา 83 (6) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551) เพราะอาจเป็นความผิดทางวินัยได้

Citation : Thipchai, K., Sarapong, T., Jaikarnwongsakul, K., Suwannarat, W. and Noochaikaew, K. (2023). Several

Considerations regarding the Freedom of a Civil Official to engage in an Occupation Outside Official working Hours. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(3) : 273-292;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.61>

ส่วนอาชีพรับจ้าง คืออาชีพที่ไปเป็นลูกจ้างเพื่อรับค่าจ้าง เช่น รับจ้างแสดงภาพยนตร์ รับจ้างร้องเล่นดนตรีหรือร้องเพลงตามร้านอาหารหรือสถานบันเทิงต่าง ๆ รับจ้างขับรถส่งอาหาร รับจ้างถ่ายภาพ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีแนวคำวินิจฉัยของศาลที่ยืนยันชัดเจนว่า ข้าราชการพลเรือนสามารถประกอบอาชีพนอกเวลาราชการได้คือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 875/2548 ได้วางบรรทัดฐานไว้อย่างชัดเจนว่า ข้าราชการพยาบาลเป็นข้าราชการพลเรือน การที่รับจ้างเป็นพยาบาลนอกเวลาให้กับโรงพยาบาลเอกชนนั้นประกอบอาชีพนั้นเป็นลูกจ้างที่อยู่ในบังคับของ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ข้าราชการพลเรือนสามารถประกอบอาชีพนอกเวลาราชการได้

2) เมื่อการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการเป็นเสรีภาพแล้ว ข้าราชการพลเรือนสามารถเอาเวลาราชการไปทำอย่างอื่นได้หรือไม่

ในการประกอบอาชีพรับราชการนั้น อาชีพดังกล่าวเป็นอาชีพที่มีเกียรติและศักดิ์ศรีจึงต้องทำหน้าที่ดังกล่าวในเวลาราชการเต็มเวลา ดังนั้น ในเวลาราชการข้าราชการพลเรือนไม่สามารถเอาเวลาไปทำอย่างอื่นได้ โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) ข้าราชการพลเรือนต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เกิดผลดีหรือความก้าวหน้าแก่ราชการด้วยความตั้งใจอุทิศตน เอาใจใส่ และรักษาประโยชน์ของทางราชการ (มาตรา 82 (3) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551)

(2) ข้าราชการพลเรือนต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้ (มาตรา 82 (5) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551)

จากข้อกำหนดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าข้าราชการพลเรือนจะต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการเต็มเวลาราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้ ดังนั้น ข้าราชการพลเรือนจึงไม่สามารถเอาเวลาราชการไปประกอบอาชีพอื่นหรือธุระส่วนตัวใด ๆ ได้ เช่น กรณีตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.2003/2559 แม้พนักงานครูเทศบาลคนดังกล่าวจะมีความจำเป็นไปรับการรักษาโรคมะเร็งที่โรงพยาบาลก็ตาม หากจะเอาเวลาราชการไปทำอย่างอื่นก็ต้องลาให้ถูกต้องตามระเบียบทางราชการเมื่อไม่ได้ลาให้ถูกต้องจึงเป็นการทอดทิ้งหน้าที่ราชการอันเป็นความผิดทางวินัย

Citation : เกริกเกียรติ ทิพย์ชัย, ตรีเนตร สาระพงษ์, กันย์กัญญา ไจการวงศ์สกุล, วศิน สุวรรณรัตน์ และกิตติศักดิ์ หนูชัยแก้ว.

(2566). ข้อพิจารณาบางประการเกี่ยวกับเสรีภาพในการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการของข้าราชการพลเรือน.

วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. 7(3) : 273-292;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisru.2023.61>

ในปัจจุบันข้าราชการพลเรือนหลายคนมักจะหารายได้โดยการขายของออนไลน์ การขายของออนไลน์นั้นเป็นการประกอบอาชีพหนึ่งที่ว่าเรียกว่าเป็นอาชีพอิสระ หากเอาเวลาราชการ ไปขายของออนไลน์อาจเป็นความผิดทางวินัยฐานละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ (กรมพัฒนาที่ดิน. งามมา วินัยขอตอบ เข้าถึงได้จาก https://www.ddd.go.th/Web_Ethics/PDF/Infographic/InFo_9.pdf เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2566)

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นยังมีกรณีนางกำไร ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพชำนาญการ ไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเป็นความผิดวินัย ฐานไม่อุทิศเวลาของตนให้แก่ ราชการและไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา แม้จะกระทำผิดนอกเวลาราชการก็ตาม

3) ข้อควรระวังในการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการของข้าราชการพลเรือน
จากที่ได้กล่าวไว้แล้วในประเด็นที่ 1 ว่าการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการของ ข้าราชการพลเรือนนั้นเป็นเสรีภาพ แต่ในเวลานอกราชการข้าราชการพลเรือนรายนั้น ๆ ก็อาจ กระทำผิดวินัยได้มีข้อพิจารณาตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ดังนี้

(1) ข้าราชการพลเรือนต้องรักษาชื่อเสียงของตน และรักษาเกียรติศักดิ์ ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย

กรณีตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.465/2558 ข้าราชการครู หารายได้ให้ตัวเอง โดยมีพฤติกรรมให้นักศึกษาจำหน่ายบัตรชมภาพยนตร์เพื่อแลกกับคะแนนแล้ว นำรายได้มาเป็นของตนเอง กรณีจึงเป็นความผิดทางวินัย ผู้เขียนเห็นว่ากรณีดังกล่าวหากเกิดขึ้น นอกเวลาราชการก็ถือได้ว่าเป็นการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการ

กรณีตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.628/2558 วางบรรทัดฐานไว้ว่า แม้ข้าราชการตำรวจจะกระทำผิดในเวลา 6.45 น. ซึ่งอยู่นอกเวลาราชการเป็นกรณีที่กระทำผิดวินัยได้

หากข้าราชการพลเรือนมีภาระหนี้สินเป็นจำนวนมากอันเกิดมาจากการ ประกอบอาชีพนอกเวลาราชการ อาจมีความผิดทางวินัยได้ เช่นกรณีนางปนัดดา หัวหน้าฝ่ายการ พยาบาลได้กู้ยืมเงินจากบุคคลภายนอกเป็นจำนวนมากแล้วไม่สามารถชำระหนี้ได้ยอมเป็นผู้ที่มีเกียรติและ อยู่ในฐานะได้รับการยอมรับของสังคม พฤติการณ์เป็นการประพฤติดูเสื่อมเสีย เป็นความผิดทางวินัย

ดังนั้น กรณีที่กล่าวมาข้างต้นหากพิจารณาเทียบเคียงกับพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ก็กับกรณีที่กล่าวมาข้างต้น ข้าราชการพลเรือนมีความผิดทาง

Citation : Thipchai, K., Sarapong, T., Jaikarnwongsakul, K., Suwannarat, W. and Noochaikaew, K. (2023). Several

Considerations regarding the Freedom of a Civil Official to engage in an Occupation Outside Official working Hours. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(3) : 273-292;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisru.2023.61>

วินัยเนื่องจากไม่รักษาชื่อเสียงของตน และไม่รักษารักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามมาตรา 82 (10) พระราชบัญญัติดังกล่าว

(2) ข้าราชการพลเรือนกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่าง ร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

กรณีตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.465/2558 เมื่อพิจารณา เทียบเคียงกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 แล้วเห็นว่า หากข้าราชการ พลเรือนกระทำผิดก็มีบทบัญญัติในมาตรา 85 (4) บัญญัติเกี่ยวกับการกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็น ผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง มาบังคับใช้ในการลงโทษทางวินัยได้เช่นเดียวกัน

ตารางที่ 2 สรุปผลการศึกษา

ประเด็น ที่	รายละเอียดของประเด็น	ผลการศึกษา
1	ข้าราชการพลเรือนสามารถประกอบ อาชีพนอกเวลาราชการได้หรือไม่	เป็นเสรีภาพของข้าราชการพลเรือน แต่การ เป็นเจ้าของกิจการนั้นจะต้องไม่เป็นการ ผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่น ใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้าง หุ้นส่วนหรือบริษัท
2	เมื่อการประกอบอาชีพนอกเวลา ราชการเป็นเสรีภาพแล้ว ข้าราชการ พลเรือนสามารถเอาเวลาราชการไป ทำอย่างอื่นได้หรือไม่	ไม่สามารถทำได้เพราะเป็นความผิดทางวินัย
3	ข้อควรระวังในการประกอบอาชีพ นอกเวลาราชการของข้าราชการพล เรือน	ความผิดทางวินัยเป็นเรื่องเกี่ยวกับความ ประพฤติโดยไม่จำกัดว่าจะต้องกระทำผิดวินัย ในเวลาราชการเท่านั้น ดังนั้น นอกเวลา ราชการเป็นกรณีที่สามารถทำผิดวินัยได้

Citation : เกริกเกียรติ ทิพย์ชัย, ตรีเนตร สารพงษ์, กันย์กัญญา ไจการวงศ์สกุล, วศิน สุวรรณรัตน์ และกิตติศักดิ์ หนูชัยแก้ว.

(2566). ข้อพิจารณาบางประการเกี่ยวกับเสรีภาพในการประกอบอาชีพนอกเวลาราชการของข้าราชการพลเรือน.

วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. 7(3) : 273-292;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisru.2023.61>

บทสรุป (Conclusion)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของข้าราชการพลเรือนนอกเวลา ราชการนั้นสามารถประกอบอาชีพในช่วงเวลาดังกล่าวได้หรือไม่ อย่างไร โดยในเวลาที่ข้าราชการพลเรือน ต้องปฏิบัติราชการนั้นคือ วันจันทร์ – วันศุกร์ ในเวลา 8.30 – 12.00 น. และเวลา 13.00 – 16.30 น. และหยุดประกอบอาชีพในวันเสาร์และอาทิตย์ของทุกสัปดาห์ ดังนั้น เวลา 16.31 น. ของวันจันทร์ – วันศุกร์ เป็นต้นไป และวันเสาร์ – อาทิตย์ จึงเป็นวันที่ข้าราชการพลเรือนไม่ต้องประกอบอาชีพเพราะเป็นเวลานอกราชการ ช่วงเวลานอกราชการดังกล่าวข้าราชการพลเรือนมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพตามมาตรา 40 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เช่น กรณีแพทย์เปิดคลินิกรักษาโรคนอกเวลาราชการ หรือปลัดอำเภอรับจ้างแสดงภาพยนตร์นอกเวลาราชการ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การประกอบอาชีพดังกล่าวจะต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการหรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเพราะเป็นความผิดทางวินัยและเสรีภาพในการประกอบอาชีพดังกล่าวต้องไม่เป็นการกระทำผิดวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 โดยจะต้องรักษาชื่อเสียงของตน และรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสียและไม่เป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

ส่วนในเวลาราชการก็ต้องปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลาราชการ หากไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในเวลาราชการได้ก็ต้องใช้สิทธิในการลาให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติดังกล่าวรวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หากไม่ใช้สิทธิในการลาแล้วเวลาราชการนั้นไปทำอย่างอื่น เช่น การไปรับการรักษาโรคที่โรงพยาบาล การเอาเวลาราชการไปหารายได้เช่น ขายของออนไลน์ หรือการไปธุระส่วนตัวอื่น ๆ กรณีจะเป็นความผิดวินัยฐานละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมพัฒนาที่ดิน. (2566). **ถามมา วินัยขอตอบ**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

https://www.ldd.go.th/Web_Ethics/PDF/Infographic/InFo_9.pdf. สืบค้น 12 สิงหาคม 2566.

กิตติชัย จงไกรจักร. (2562). **ปัญหาการห้ามมิให้ผู้ต้องคำพิพากษาในคดีอาญาได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพในระบบกฎหมายไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ตรีเนตร สาระพงษ์ อรรถพงษ์ กาวาฬ และชรรค์เพชร ชายทวีป. (2565). **ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและมาตรฐานการลงโทษของ อ.ก.พ. กระทรวง. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**. 13(1) : 208 – 222.

แนวคำวินิจฉัยศาลปกครอง เล่มที่ 6. (2559). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนักงานศาลปกครอง.

Citation : Thipchai, K., Sarapong, T., Jaikarnwongsakul, K., Suwannarat, W. and Noochaikaw, K. (2023). Several

Considerations regarding the Freedom of a Civil Official to engage in an Occupation Outside Official working Hours. *Journal of Local Governance and Innovation*. 7(3) : 273-292;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisru.2023.61>

แนวคำวินิจฉัยศาลปกครอง เล่มที่ 7. (2560). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนักงานศาลปกครอง.

บรรเจิด สิงคะเนติ. (2562). **หลักการพื้นฐานสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องกำหนดเวลาและวันหยุดราชการ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2502.

ปรางชมพู่ จงอนุรักษ์. (2559). **ปัญหาการคุ้มครองเสรีภาพในการประกอบอาชีพในระบบกฎหมายไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปานทิพย์ พงกษาชลวิทย์. (2560). **เสรีภาพในการรวมกลุ่มของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ**. รายงานการศึกษาวินิจฉัยเสนอสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551.

พัฒนพงศ์ อมรวัฒน์. (2559). **หลักกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.

มนต์ผกา แก้วแย้ม. (2561). **ปัญหาหลักความเสมอภาคในกรณีชายมีภริยาได้หลายคนตามหลักกฎหมายอิสลามในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560.

รายการพาดหัวข่าว. ช่องอมรินทร์ทีวี (21 มิถุนายน 2566). (2566). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

https://www.youtube.com/watch?v=_b2_0g6hyO0. สืบค้น 5 กันยายน 2566.

วารุณี วัฒนประดิษฐ์. (2551). **เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศาลปกครอง. (2566). **สืบค้นคำพิพากษา/คำสั่ง/คำแถลงการณ์ศาลปกครองสูงสุด และศาลปกครองชั้นต้นที่ถึงที่สุด**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<https://admincourt.go.th/admincourt/site/05SearchSuit.html>. สืบค้น 9 กรกฎาคม 2566.

สำนักมาตรฐานวินัย สำนักงาน ก.พ. (2559). **คู่มือวิทยากรในการพัฒนาข้าราชการ เรื่องวินัยข้าราชการพลเรือน**. นนทบุรี : โรงพิมพ์สำนักงาน ก.พ.

เสมอ กาฬภักดี. (2564). **รวมกฎหมายเกี่ยวกับวินัยข้าราชการพลเรือนและอธิบายบทวินัยรายมาตรา**. ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงสาธารณสุข.

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (2566). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://www.thairath.co.th/news/crime/1714051#google_vignette. สืบค้น 5 กันยายน 2566.

หอภาพยนตร์. (2566). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.fapot.or.th/main/information/star/view/45>. สืบค้น 5 กันยายน 2566.

Citation : เกริกเกียรติ ทัพย์ชัย, ตรีนตร สาระพงษ์, กันย์กัญญา ไจการวงศ์สกุล, วศิน สุวรรณรัตน์ และกิตติศักดิ์ หนูชัยแก้ว.

(2566). ข้อพิจารณาบางประการเกี่ยวกับเสรีภาพในการประกอบอาชีพนอกเวลาของข้าราชการพลเรือน.

วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น. 7(3) : 273-292;

DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgisrru.2023.61>